

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора,
дійсного члена (академіка) НАПН України
Радкевич Валентини Олександрівни про дисертацію
Андрощука Ігоря Петровича «Теоретичні і методичні засади професійної
підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до
організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів», що подана
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальностями 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти,
13.00.07 – теорія і методика виховання**

Актуальність дисертаційного дослідження та зв'язок із планами відповідних галузей науки. Провідним завданням освітньої галузі є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація учнів; усвідомлення кожною особою себе як громадянина України, здатного до цивілізаційної взаємодії з природою й повноцінного життя в суспільстві, підготовленого до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності, який прагне до самовдосконалення і навчання впродовж життя. Успішне виконання цього завдання значною мірою залежить від фахової вправності педагога органічно поєднувати працю школярів під час уроків з позаурочними видами діяльності, добираючи методично ефективні форми, методи і засоби розвитку творчої активності та здібностей кожного вихованця. У сучасній школі вчитель виконує роль організатора самостійної творчої діяльності учнів, компетентного консультанта і помічника, місія якого – навчити учнів самостійно здобувати знання, використовуючи різноманітні дослідницькі прийоми. У зв'язку з цим зростають вимоги до якості професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання. Заклади освіти потребують педагогів, які не лише володіють професійними вміннями методично правильно проводити уроки, а здатні забезпечувати цілісний розвиток учнів як творчих особистостей. Значний потенціал для

виконання цього завдання має позаурочна діяльність, зокрема художньо-технічна. Особливої актуальності набуває означене питання в умовах сільської школи, де часто відсутні позашкільні заклади, однак саме позаурочна робота є потенційно невичерпним джерелом самовиявлення і самореалізації школяра. Важливу функцію у становленні учнів як творчих особистостей реалізують учителі трудового навчання та технологій, які, активно використовуючи освітній, виховний і розвивальний потенціал позаурочної художньо-технічної діяльності вихованців, створюють сприятливі умови для творчого самовиявлення школярів, забезпечують формування їхніх пізнавальних інтересів, розвиток індивідуальних особистісно значущих якостей. Відтак, наукова проблема, пов'язана з визначенням теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів, є соціально значущою і затребуваною сьогодні, а наукове дослідження Андрощука І. П. – своєчасним і актуальним.

Наукове дослідження Ігоря Петровича ґрунтується на основних положеннях чинних законодавчих і нормативних документів, державних програм, концепцій, виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва «Психолого-педагогічна система становлення особистості фахівця» (№ 0114U005266) Хмельницького національного університету, пов'язане з фундаментальними дослідженнями з актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук, що входять до «Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року» (Постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942 «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року»).

Тема докторської дисертації затверджена вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 8 від 26.02.2015 р.)

й узгоджена в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в Україні (протокол № 4 від 26.05.2015 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується результатами дослідження, здійсненого дисертантом, і, в цілому, не викликає сумніву.

Мета дисертаційної роботи полягала в обґрунтуванні теоретичних і методичних засад, розробленні й експериментальній перевірці ефективності впровадження системи професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів. Наукові твердження, сформульовані в дисертаційній роботі Андрощука І. П., є логічно послідовними, переконливими, взаємопов'язаними й взаємозумовленими, характеризуються високим рівнем наукового узагальнення та всебічно висвітлюють досліджуване явище відповідно до мети наукового пошуку. Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження та його висновків зумовлені чітко визначеною методологічною стратегією здійснення психолого-педагогічного дослідження й обґрунтованими теоретико-методологічними положеннями. Для виконання завдань дослідницького пошуку дисертантом було використано оптимальний та достатній комплекс методів наукового пізнання.

У дисертаційній роботі представлено всі необхідні рівні наукової новизни, отримані у процесі дослідження результатів.

Найбільш суттєвими результатами дисертації є:

– авторська концепція професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів на методологічному, теоретичному, практичному й методичному рівнях;

– система професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної

діяльності учнів, що реалізується на організаційно-мотиваційному, практично-методичному й діяльнісно-творчому етапах;

– організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів;

– визначення змісту поняття «позаурочна художньо-технічна діяльність учнів» та структурних складників означеного феномену (цільового, організаційного, суб'єктного, змістового, процесуального).

Висновки дисертаційної роботи логічні і переконливі. Схвально оцінюємо додатки наукового дослідження І. П. Андрощука, що всебічно відображають проведення дослідно-експериментальної роботи. Представлений матеріал ретельно систематизований і має важливе практичне значення для масштабного використання в освітній практиці.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується широким оглядом науково-педагогічних праць вітчизняних і зарубіжних дослідників із теми дисертації. Вірогідність результатів дослідження забезпечується теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням методів, адекватних меті й завданням дослідження, репрезентативністю вибірки в педагогічному експерименті, кількісним та якісним аналізом емпіричних результатів, застосуванням методів математичної статистики.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні й упровадженні в освітній процес закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій, навчально-методичного комплексу, що містить освітньо-професійні програми, навчальні плани підготовки студентів за спеціальністю 014 Середня освіта (трудове навчання та технології) за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти; навчальні програми дисциплін «Основи теорії трудового навчання», «Методика трудового навчання», «Теорія і методика виховної роботи», «Теорія і

методика позаурочної художньо-технічної діяльності учнів»; навчальні й навчально-наочні посібники; практикуми «Методика трудового навчання» та «Теорія та методика виховної роботи»; курс лекцій «Теорія та методика виховної роботи»; програми і методичні рекомендації щодо проходження педагогічних практик майбутніми учителями трудового навчання та технологій у закладах позашкільної й загальної середньої освіти; методичні рекомендації щодо підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів у закладах вищої освіти; конспекти лекційних занять з дисциплін «Основи теорії трудового навчання», «Теорія та методика виховної роботи», «Теорія і методика позаурочної художньо-технічної діяльності учнів», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Історія декоративно-прикладного мистецтва»; комплект ділових ігор і кейсів, комплекс мультимедійних презентацій, засобів контролю та візуалізації навчальної інформації до них.

Запропоновані теоретичні й методичні напрацювання Андрощука І.П. щодо підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів можна також адаптувати до системи післядипломної педагогічної освіти.

У перебігу дослідження здобувачем було розв'язано всі поставлені завдання. Вірогідність результатів дослідження, їх наукова новизна, теоретичне і практичне значення переконливо аргументовані й не викликають сумнівів.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому. Дисертаційне дослідження І. П. Андрощука відзначається цілісністю й логічною завершеністю змісту викладеного матеріалу. Дослідницький пошук зорієнтовувався на розв'язання суперечностей, виявлених дисертантом у системі професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у педагогічних університетах. Досягненню коректно сформульованої мети та успішному виконанню завдань дослідження сприяла

розроблена автором методологічна стратегія наукового пошуку. Матеріали дисертації логічно структуровані й подані в основному змісті роботи, що складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Здобувач наукового ступеня продемонстрував глибоке й різнобічне осмислення досліджуваної проблеми.

У *вступі* чітко сформульовані суперечності, що увиразнюють актуальність досліджуваної проблеми, висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, правильно сформульовано мету, завдання, визначено об'єкт, предмет і гіпотезу дослідження, розкрито його концептуальні положення та наукову новизну, охарактеризовано методи дослідницького пошуку та практичне значення одержаних результатів. Відображено інформаційні відомості про апробацію, впровадження результатів дисертаційного дослідження, публікації; конкретизовано особистий внесок у працях, написаних у співавторстві.

У *першому розділі* – «Професійна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної діяльності учнів як педагогічна проблема» – дисертантом викладено результати аналізу досліджуваної проблеми в науковій літературі та педагогічній практиці, обґрунтовано сутнісні характеристики поняття «професійна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій», ретельно проаналізовано сучасний стан і зарубіжний досвід підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної діяльності учнів, зокрема у США, Канаді й Фінляндії.

На основі глибокого вивчення досліджуваної проблеми в науковій літературі та педагогічній практиці Ігорю Петровичу Андрощуку вдалося коректно охарактеризувати сучасний стан підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій в Україні до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів у контексті розгляду двох тематично-змістових напрямів. У межах розкриття змісту першого напрямку дисертант

правомірно вказує на проблемні питання та суперечливі ситуації, що виникають в умовах реальної фахової праці вчителів, які організують позаурочну діяльність, й відображає інформаційно-аналітичні фактичні матеріали щодо охоплення учнів позаурочною діяльністю. Аналізуючи освітні програми, навчальні плани підготовки студентів спеціальності 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології), з урахуванням результатів спостереження за освітнім процесом, досліднику вдалося з'ясувати низку чинників, котрі впливають на ефективність підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів. Схвальним є те, що на основі ретельного вивчення навчальних планів закладів вищої освіти, в яких здійснюється підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій, Ігор Петрович Андрощук виокремив дисципліни, види та зміст практик, які уможливають формування готовності педагогів до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів. Поділяємо міркування дисертанта, що зміст підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій не відображає особливостей організації і методики провадження позаурочної художньо-технічної діяльності; удосконалення потребують навчально-методичні аспекти підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до позаурочної діяльності; оновлення вимагають зміст, форми й методи позаурочної художньо-технічної діяльності учнів; потребують активізації різних форм взаємодії закладів позашкільної освіти з громадськими організаціями, науковими й виробничими установами, закладами вищої освіти.

У другому розділі – «Позаурочна художньо-технічна діяльність учнів – важливий складник професійної діяльності вчителів трудового навчання та технологій» – висвітлено змістову характеристику позаурочної художньо-технічної діяльності учнів; схарактеризовано її пізнавальний, виховний і розвиваючий потенціал; обґрунтовано структурні компоненти позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

Раціонально дібрані методи дослідницького пошуку дали змогу Андрощуку І. П. здійснити глибокий логіко-семантичний аналіз базових понять: «діяльність», «позаурочна діяльність», «художньо-технічна діяльність», розкрити їх сутнісні характеристики та відтворити кореляційні зв'язки педагогічних явищ: «позаурочна діяльність», «позакласна діяльність» й «позашкільна діяльність». Застосування методів дефінітивного аналізу та експлікації сприяло максимальному уточненню суті базових понять, формулюванню визначення поняття «позаурочна художньо-технічна діяльність учнів» та окресленню змісту її структурних компонентів (цільовий, організаційний, суб'єктний, змістовий, процесуальний).

Заслуговує схвалення охарактеризований дослідником потенціал позаурочної художньо-технічної діяльності учнів як сукупність усіх наявних педагогічних засобів, можливостей, продуктивних сил, що можуть бути використані в позаурочній художньо-технічній діяльності для всебічного розвитку особистості. Погоджуємося з думкою Ігоря Петровича Андрощука, що позаурочна художньо-технічна діяльність забезпечує розвиток пізнавальних інтересів учнів, активної життєвої позиції, творчих здібностей та прагнення до пізнання і створення нового; виховання в них працелюбності, відповідальності, організованості й самостійності; формування ціннісних орієнтацій, естетичної культури й культури міжособистісних відносин, шанобливого ставлення до праці інших людей та її результатів, бережливого використання матеріалів тощо.

У третьому розділі – «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до позаурочної художньо-технічної діяльності» – обґрунтовано сучасні підходи і концепцію професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів; висвітлено суть поняття «готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів», визначено компоненти (особистісний, когнітивний,

операційний), критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-творчий) та показники й охарактеризовано рівні (репродуктивний, продуктивний, творчий) готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

Дисертант правомірно визначає провідною ідеєю концепції положення про те, що підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів ґрунтується на інтеграції педагогічного і художньо-технологічного складників на засадах оновлення змісту, форм, технологій і методик підготовки означених фахівців. Особливості авторської концепції Андрощука І.П. увиразнені в таких положеннях: педагогічна діяльність учителя трудового навчання та технологій передбачає реалізацію різних форм урочної й позаурочної діяльності учнів, що потребує тісної взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти; позаурочна художньо-технічна діяльність учнів має інтегративний характер, спрямований на всебічний розвиток особистості кожного вихованця; підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів організовується з використанням сучасних педагогічних і виробничих технологій, методик та навчально-методичних комплексів; готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів позначається на результативності їхньої професійно-педагогічної діяльності.

У результаті використання методів теоретичного аналізу наукової літератури, логічного узагальнення та експлікації Андрощука І.П. вдалося визначити суть поняття «готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів», як інтегративне утворення особистості, що вирізняється структурною цілісністю і системністю, містить особистісний, когнітивний та операційний компоненти, відображає здатність майбутніх учителів трудового навчання та

технологій ефективно виконувати професійні завдання щодо організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

У четвертому розділі – «Обґрунтування системи професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів» – теоретично обґрунтовано й розроблено модель і визначено організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів; спроектовано зміст й обґрунтовано методики теоретичної, практичної і методичної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Логічною структурованістю вирізняється спроектована дослідником модель системи професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів, що візуалізована сукупністю взаємопов'язаних блоків: цільового (окреслює мету і завдання підготовки), теоретико-методологічного (містить методологічні підходи, загальнодидактичні і специфічні принципи підготовки), змістово-процесуального (відображає організаційно-педагогічні умови, етапи, зміст, педагогічні технології, форми, методи і навчально-методичний комплекс, що забезпечують ефективність підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів), діагностувально-результативного (висвітлює методики діагностування, компоненти, критерії і рівні, результат підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів).

Позитивного оцінювання заслуговують виокремлені й обґрунтовані дисертантом організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів, а саме: організація профорієнтаційної роботи для відбору студентів, умотивованих на позаурочну художньо-технічну діяльність з учнями; оновлення змісту

підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій з огляду на сучасні вимоги професійної діяльності; залучення майбутніх учителів трудового навчання та технологій до позаурочної художньо-технічної діяльності під час педагогічних практик; активне використання інноваційних педагогічних технологій, орієнтованих на виконання професійних завдань; розроблення й упровадження навчально-методичного комплексу в підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Презентована автором система професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів реалізується на трьох етапах: організаційно-мотиваційному (спрямований на формування в майбутніх учителів трудового навчання та технологій потреби щодо організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів); практично-методичному (забезпечує формування в майбутніх учителів трудового навчання та технологій професійно важливих якостей, професійних знань, умінь і навичок щодо організації та здійснення позаурочної художньо-технічної діяльності учнів); діяльнісно-творчому (спрямований на вдосконалення професійних знань, умінь і навичок щодо організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів не лише в типових, а й в нестандартних ситуаціях, з метою їх творчого застосування).

Відповідно до вихідної концептуальної ідеї, цілком логічно спроектовано зміст підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій на засадах обґрунтованої методики, яка здійснюється на цільовому, основному та діагностувально-коригувальному етапах та забезпечує реалізацію цілей підготовки в особистісному, когнітивному, діяльнісному й методичному напрямках.

Заслуговує схвалення логічно доцільне виокремлення дисертантом видів підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів – теоретичного, практичного й методичного. Особливого значення надано представленим

автором структурно-логічним схемам формування змісту кожного з означених видів підготовки та методикам їх реалізації, що забезпечують підвищення рівня готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

У п'ятому розділі – «Дослідницько-експериментальна перевірка ефективності професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів» – представлено програму, основні етапи й результати дослідницько-експериментальної роботи, проведено статистичний аналіз одержаних результатів.

Схвалення заслуговує географія проведення педагогічного експерименту, яким було охоплено 759 студентів спеціальності «Середня освіта. Трудове навчання та технології» і 38 викладачів закладів вищої освіти, 92 вчителів трудового навчання і 365 учнів закладів загальної середньої освіти Вінницької, Дніпропетровської, Київської, Рівненської, Сумської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернігівської областей.

Автор переконливо доводить, що традиційна практика підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів не відповідає сучасним вимогам. У той же час результативність розробленої автором системи професійної підготовки означених фахівців доведено шляхом фіксації позитивної динаміки частки студентів експериментальної групи з високим рівнем готовності до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів після педагогічного експерименту.

Тривалий період дослідження (2009–2018 рр.), оптимальний вибір методів, обґрунтування критеріїв та показників, використання методів математичної статистики для аналізу емпіричних даних, значний досвід професійної діяльності дали змогу отримати репрезентативні результати дослідження та провести їх кількісний і якісний аналіз.

Висновки до розділів та загальні висновки дисертаційного дослідження є обґрунтованими, логічно пов'язаними з процесом поступового виконання завдань та реалізації мети дослідження.

Зміст дисертації вирізняється змістовою завершеністю, цілісністю, влучною аргументацією фактами. Викликає схвалення широка апробація результатів дослідження на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях. Пропозиціям, розробкам та висновкам, представленим у дисертації, властива повнота і логічність викладу, достатній рівень обґрунтованості й достовірності.

Публікації Андрощука І. П. відображають всі основні положення дисертаційного дослідження.

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Зміст автореферату ідентичний до тексту дисертації, а наукові положення, висновки й рекомендації, що наведені в авторефераті, належним чином обґрунтовані й розкриті в рукописі дисертації.

Отже, можна стверджувати про наукову зрілість дисертанта, його здатність системно й цілісно досліджувати, інтегрувати проблемні питання професійної педагогіки й теорій і методики виховання, узагальнювати результати дослідження та здійснювати самостійні висновки.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Ураховуючи позитивні сторони дисертаційного дослідження, варто надати такі зауваження та побажання:

1. Робота значно виграла, якби в другому розділі «Позаурочна художньо-технічна діяльність учнів – важливий складник професійної діяльності вчителів трудового навчання та технологій» дисертантом було викладено методику виконання дисертаційного дослідження та здійснено постановку його завдань.

2. Восьме завдання дисертаційного дослідження передбачає моделювання системи професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної

діяльності учнів й експериментальну перевірку її ефективності, водночас зміст назви п'ятого розділу, в якому висвітлено програму, хід та результати експериментального дослідження, сформульовано дуже широко, без зазначення перевірки ефективності системи професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-тематичної діяльності учнів.

3. Дев'ятим завданням дослідження передбачено створити навчально-методичний комплекс підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-тематичної діяльності учнів, однак у дисертації відсутній окремий підрозділ, в якому би було висвітлено необхідний для цього матеріал.

4. Доцільно було б також у роботі обґрунтувати перспективи підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-тематичної діяльності учнів.

5. У підрозділі 4.2. потрібно було б детальніше викласти інформацію про реалізацію запропонованих дисертантом організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

6. У підрозділі 1.2. дисертант аналізує стан підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів, У зв'язку з цим доцільно було б у додатках представити навчальні плани закладів вищої освіти, аналіз яких здійснено дисертантом.

7. В авторефераті, у рубриці «наукова новизна», в підрубриці «визначено зміст поняття», доцільно було б розкрити авторське трактування змісту поняття «позаурочна художньо-технічна діяльність учнів». Те ж саме стосується і положень, визначених у підрубриці «набули подальшого розвитку й конкретизації». У висновках доцільно було б висвітлити подальші напрями наукових досліджень.

Водночас потрібно зазначити, що зазначені зауваження і побажання носять рекомендаційний характер та спонукають до наукової полеміки, а відтак не знижують загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Андрощука Ігоря Петровича.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Андрощука І. П. є самостійним і завершеним науковим дослідженням, що здійснює суттєвий внесок у теорію і практику професійної освіти і виховання. За обсягом і характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного й кількісного аналізу, рівнем наукової новизни і значущості результатів дослідження, обґрунтованості висновків дисертаційне дослідження «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів» відповідає вимогам п. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (з урахуванням змін від 19 серпня 2015 року), а його автор – Андрощук Ігор Петрович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальностями 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
директор Інституту професійно-технічної
освіти НАПН України

В. О. Радкевич